ኣካባቢ ሕርሻታን ይሓልዉ :: ክልተ ሓዳሳት ጤጋት ዓሌት ኢዮም ካብ ርሕሉሕ ጭካኔ ይመርጹ ብኡ ኸኣ ይሕበኑ :: ትግረ ክልገሙ እንከለዉ ቶርዓ ትሕረጽ ይብሉ :: ካብ ሕርሻ፡ ምርባሕ ከብቲ ይመርጹ :: ናጽነት ዝሰምዖም፡ ጭቁና ዝጸልኡ ቅሩጻት ጤጋት ኢዮም :: መራሕቶም ባዕላቶም ይመርጹ ነበሩ :: ክልቲ ኣቶም ኣምነቶም ምስልምና ቋንቋኦም ካኣ ሳሆ ኢዩ ::

ምስ ዝኾነ ህዝብታትን ወግኣን ስለ ዘገብሩ ጸላእቲ ኣብዚሖም ብጸጦታ ብዙሕ ብምጉዳኦም ቁጽሮም ውሑድ ኮነ :: በዚ ገዜ'ዚ ዝበዝሑ ሃገር ለቒቆም ንትግራይን ባርካን ሶዳንን ተሰዲዶም ይርከቡ :: ሰንሒ ዓጻ ዝበሃሉ ዓሌት ቶርዓ ምስ ነበሩ ይርከቡ ::

መንሳዕ

መንሳዕ ዓሌት የዘጽ ወዲ መዓዉያ ኢዮም ::[23] ሳልሞን ኣቦኦም ሲማዊ መልክዕ ስለ ዝነበሮ ባርጊሉ "ዓረቢ" ዝብል ሳጓ ሃቡዎ :: በዚ መሰረት ማንሹ ንቦኽሩ ወዱ ዓረቢ ኢሉ ስም ኣዉጽኣሉ :: ዓረቢ፡ ብዙሓት ከምዝወለዱ፡ ንሳቶም ካን ብውግእ ሓጺር ሕዱ ክፃዝጠፉ ይዝንቶ :: ቤት ዓርባዕ፡ ጸቂ ዓረቢ ብዙሓትን ሓደሳትን ህዝቢ፡ ኩሎም ብውግእ ምኽንያት ጸኒቶ :: ኣሽነብሩ ካብ ሃይገት ጉዕዞም ኣብ'ዚ ሎሚ ቤትጁክ ተባሂሉ ዝሰመዘ ቦታ ሰፈሩ :: ሳብ ምድር ወይ ርስተኛታት ኣሙን ይበሃሉ ::

ሕጂ ማንሹን ማርያን ዓቂ ዓረቢ ይበሃሉ :: ኣቶም ቀዳሞት ሰለስተ ኣሕዋቶም ግን ስለ ዘይፈልጡዎ በዚ ስም'ዚ ኣይጥቀሙን :: ቀዳሞት መንሳዕ ካብ'ዝም ሎሚ ዘለዉ ዝሰልጠኑ ነበሩ :: ትጽሚ ዓሰርተው ሽዱሽተ ወለዶታት ዝነበሩ ንቦ መንሳዕ፡ መሓሪ፣ 83 ክፍልታትን 535 ዓናቅጽን ዝሓዘ ሕጊ ሓገገ፣ "ፍትሕ መሓሪ" ኢሉ ኸኣ ሰየሞ :: ኢዚ ኣርባዕተ መኣቲ ዓመት ዝኸውን ዕድመ ዘለዎ[24] ሕግን ስርዓትን'ዚ ካብ ኩሉ ሕግታት ኤርትራ ዝገዓመን ዝሰፋሐን ምዃኑ ይግመት :: ስለ'ዚ መንሳዕ "መድ ጻብተር ኢሌትክተር" ይብሉ (ሕጊ ዘለዎ ህዝቢ ንይክተርገፍ ይብሉ) ::

ቀዳም መሬት መንሳዕ ካብ ሸዕብ መስን ቀይሕ ባሕሪ ክሳብ ዱብር መንሹ (ኣምባ መንሳዕ) ባርካ ዝበጽሕ ሰፊሕ መሬት ነበረ :: ጉጁን ካብ ምሕናፍ ክሳብ ሩባ ሳብካ ይበጽሕ :: ብሕርሻን ምርባሕ ከብትን ሃብታማት[25] ስለ ዝነበሩ ብዙሓት ጸላእቲ ይቀናቐኑዎም ነበሩ :: መሳፍንቲ

---

23 ካርል ጉስታቭ ሩዴን - ክልኢ መንሳዕ - ጽግዮ ወፍትሕ መዓዱታት - ገጽ 1
24 ዝተጠቕሰ መጽሓፍ ገጽ 96 - 187
25 I PRIMI TENTATIVI DI COLONIZZAZIONE AGRICOLA E POPOLAMENTO DELL'ERITREA - 1890 - 1895 - P.P 194 - 195

ኢትዮጵያን ናይብን ከገብርዎም ጸዓሩ። ግን ብትብዓት ስለ ዝመከቱ ኣይከ
ኣልዎምን። ናጽነቶም ዱኽ ኣየጥፍኡን ኣምበር ወራርሲ ኣየቋረጹን። ብገዜ
ኣየት ከብቶም ክሳብ ኣገምቡስታ ደንስያ ነበሩ። ንብዚ'ዉን ኣንተኾነ ምስቶም
ከብቲ ክዘምቱ ዝመጹ ዝነበሩ ሽሁን ኣንጋንኣን ስሓርትን ካብ ምዉጋእን
ይዓርፉን። እዚ ዘየቋርጽ ቀጻሊ ውግእት ብሓዲሽ ሸነኽ ብጸጥታ ክጕድኦም
ኸንክሎ በቲ ሓዲኽኣ ኩናት ዘይፈርሑ ክኢሳታት ጀጋኑ ኾኑ። ከምኡ'ዉን
ብዙሓት ክኢሳታት ሓልየት (ገጠምቲ ግጥሚ) ማዕበሉ። ኣብቶም ብዙሓት
ሓለይቲ(ገጠምቲ) ትግረ እዞም ዝስዕቡ ይዝከሩ።

ገሳይዱስ ተኽሮስ
ዝብረማርያም ዝብሩዩ
ዕምራን ከሪም በዚሕ
ዝብሩ ኢያሱ
ሰሊም ገዲም
ኣሙሳ መሓመድ
ናታባይ ዝብረማርያም
ናሽሕ ተኽሮስ
እድሪስ ጋብሻ
ሳምራ መስመር
ኣቢብ መሓመድ

ዝበዝሐ ግጥምታት ብዛዕባ ውግእን ጀግንነትን ስለ ዝነበረ ዝበርትዐ
ሓቦን ቶራጽነትን ወሰኾም።።

ብጥንቲ ዝበዝሐ እዋን ክብቲ ንምዝማት ዝመጹ ዝነበሩ ሰሓር
ቲ ኢዮም። ሓደ ገዜ ወዲ ጡዑማይ፡ መራሒ ናይ ጸሩት ዝበሃል ዓዲ፡ ከብቲ
ክዘምት መጺኡ፡ መንሳዕ ጸፈዖምዎ ሃዲሙ ከምሰለ እንክሎ ንሓዱ ን
ብ ፈምበ ንሓ ንበይኑ ዝነበረ ገብሪስ ወዲ ገንዱር ዝተባህለ ዓዲውዕል ንረ
ገት ሰብኣይ ንእግሪ መንገዱ ቀተሎ። ከምዚሉ በብገዜኡ ብዙሕ ዲም ብሽ
ንቱ ስለ ዝፈሰሰ ሓማሴን፡ ንስሓርትን ንመንሳዕን ዝዓርቅ ሽማግሌ ኣው
ጺኦም፡ መንሳዕ ክልተ ኣዋልድ ምስ ገዝሚ ክህቡ ኣሰማሚዖም ዓረ
ቖዎም። ሓንቲ ንዝግብ ሓንቲ ድማ ንጸሩት ኣተዋ። ሰብ ዝግብ ብስሙ
ሙር ዓቶምን ገዝሞምን ሒዘም ከዱ፡ ብወዲ ጥዑማይ ዝምርሑ ሰብ ጸ
ሩት ግን ካብ ነገር ዘይጸገቡ ስለ ዝነበሩ ኣብ ዓስ ኣትዮም ሜስ እናሰተዩ
እንክሎዉ፡ ወዲ ጥዑማይ ነቲ ኣዝማሪ ጸዊዑ ሕንጻጺ ሜስ ጋቢዙ ተናገ
ር በሎ። ኣዝማሪ እቲ ነገር ክቢድ ምዃኑ ኣስተውዒሉ ክሃርብ ኣይደል
የን። ወዲ ጥዑማይ ነዲሩ ተናገር ምስ በሎ፡ እንታይ ኢየ ዝብሎ ጕይታይ
ኢሉ ሰኞ በለ። ባዕልኻ ትፈልጥ ተናገር እናበለ ኣጸቢቑ ምስ ዳረኾ፡

ኣሺ ጎይታይ ኢሉ

ኣታ ወዲ ጥዑማይ ሰሚዕካዶ
በቓሊ ፈረስ ልጓም የካይዶ
ኣታ ወዲ ጥዑማይ ጥንቅልዒት
ሞት ዘይፈርህ ተጋል ንያምዕት
ኣታ ወዲ ጥዑማይ መናዝር
ዘማት ገድገድ ኢኻ ዘማት ዓናቀለ
ቀታሊ ገብሪስ ኢኻ ወዲ ገንዳር ……እናበለ ምስ

ገጠመሉ፡ መንሳዕ ተሳዒሎም ነታ ዱስ ነበቡዋ። መርዓት ከሊኦም ዓዱም ክምለሱ ዓዱሙዎም። ዓዱም ምስተመልሱ፡ ወዲ ጥዑማይ፡ ጸገ ኣሓ መንሳዕ ክትስቲ ኣትዲሊ ጉዑዝ ተለዓሊ እናበለ ንብ ምሩኽ ከበሳ ኣወጂ። መንሳዕውን ብወገኖም ተዓጢቑ፡ እንተኾነ ኸዑ ኣውን ኸማጣለሓ ማሲን ንብ መንጎ ኣትዮም ባኣሲ ንትሪኖም በቲ ንቑጹሙ ዝተገብረ ስምምዕ መሰረት ኣቲ ነገር ከምዝዓርፍ ገበሩ።

ካብ ሓዱ ውጣእ መንሳዕ ሓዱ ሰብኣይ ካብ ሓዱሜቲ ቀቲሎም ስለ ዝነበሩ፡ መስመር ወዲ ከልብን ሕመድ ሙሳን ንዓገምቡስታ ክገኹ እንከሎው ምስ ጭፋሩ ሓዱሜቲ ምስ ተጓነፉ፡ ሓዱሜቲ ሕነ ክፈድዮ ሓሰቡ። መራሕኦም ማን ነዚ ኹዎም ንህቢ ዝመስል ወዲ ከንቲባ ከልብ ኾትኽተሉዎ ኢሉ ከልክሎም። ንግዝይኡ ድማ ሓዱጉዎም እንተኾነ ጸኒሖም ነቲ ምስኦም ዝነበረ ሓው መቀቲ፡ ሕነ ሓውኻ ሎሚ ዘይፈዲኻ ካብ ኣምባ ንልጋዕታ ምስ ወጹ ዱኝ ንበይ ክትረኽቦም ኢኻ እናበሉ ብጸቱ ስለ ዝዱፋፍኡዎ ኣዘንገዑ ንመስመር ቀተሉ፡ ብጸቱ ኸኣ ንሕመድ ቀተሉ። ድሕሪዚ መንሳዕ ሕነ ክፈድዩ ሓሰቡ። ካብቲ ዝፈጸሙዎ ከምዝርከብ መንሳዕ ንሓዱሜቲ ስሞም ኣምበር ዓዱምኒ ንበይ ከምምኳን ዝፈልጡ ዝነበሩ ኣይመስልን። ንዓመታኡ ንውጣእ ተዓጢቖም ንዓገምቡስታ ከዱ። ካብኡ ድማ ሮም ድማ ካብ ቆድሚኦም ዝጸንሖም ሰብ እናቐተሉን ዓድታት እናቃጸሉን ናብ ንዕልቅ በጽሑ ይበሃል ኾዉዓት ዓድታት ከምዘቃጸሉውን ይዝንቶ።

ንዕልቅ ካብ በርኸ ሱርባ ኣትርከብ ሓፄል ዓዲ ነበረት ይበሃል። ኣጋ ምሸት ስለ ዝበጽሑዎ፡ ቆልዓ፡ሰበይቲ፡ ድኹም፡ ንከይጉድኡ ብሕጊ መንሳዕ ሰይቲ ምድሪ ዓዲ ምንቃል ክልክሉ ስለ ዝኾነ ንጽባሒቱ ክወሩዋ መደቡዎም ኣብ ጥቓኣ ሰፊሮም ንኽማምታዋ ከላይ ለዱ። ኣቶም ዝተሳእኑ ተሓቢኦም ኣሉ ክምሊ ነቲ ንምስዮም ምስ ተመልሱ መንዲርን ሕመድን ዝመቶዎ ሕነ ካብ ምፍዳይ ጠመዉ ኣይብልን ኣምበር ዓድስ ብርቱዕ ኢዩ ዝኸኣለ ኣይመስለን እናበሉ ንብጾቶ

ም ነገሩ። ፍሕሶኡ እንዳገና ንትማርያም ዝበሃል ፍግና ሰብኣይ ካብ
ዓሌት ዓዲ ሃብቱ ምስ ብጾቱ ሰኸሩ። እዚኦቶም ፍጦ ኩሉ ተዓዚቦም
ንዓና ዘስግእና ሓይሊ የሎን፡ ሓንቲ ረፋዲ ኢዩ፡ ብንጣሆኡ ከነጥፍኦ ንኸ
እል ኢና በሉ። በዚ ተሰማሚዖም ፍጦ ነቲ ኹመና ሓምሻይ ርእሱ ን
ብ ክውልቦታ ገዲፎም ንንዕልቶ ንግሆ ምፍሪ ጸመዱዋ። ህዝቢ ሰንበይ
ገዛወቱ ሓዲጉ ሃደመ። ሓንቲ ጥንስቲ ሰበይቲ ንኸትሃድም ካብ ገዝኣ ወጽ
ኣ ክትብል ከላ፡ ሰብኣይ መሲሉዎ ሓዲ መንስዓታይ ብከ፟ናት ከብዲ ወገ
ኣም ወዮ ቆልዓ ካብ ከብዳ ወጸ። ብጫዩ ሕማቕ ገበርካ በሉ።

እታ ሰበይቲ ግን ምዝማት ንዕልቶ ዘየጉሃየካስ ሞተይ እጉህዮግ ኢሳብ
ቁጥዓ ተዛረበት። ንዕልቶ እንታይ ግዲ ኢዩ እንተበላ፡ ንጉስ እዚ ዘሞቱዎ ኣ
ይፈለጥን በለት። ንጉስዶ ካባና ዝበልጽ ከይድኑ ኢሉ ሓሰበ። ኣብ ከባቢ ዝ
ርከብ ዓድታት ወረ ሰሚዑ ኩሉ በብወገኑ ረፍኡ። ነቲ ኹመና ምስ ብጾቱ ቀቲሉ
ዎም፡ መንሳዕ ምስ ተመልሱ ሞይቶም ረኸቡዎም። ብብዝሑ ወገን ተኸቢቦም
ኣንጻር መን ከምዝዋግኡ ጠፊኦም። ትማርያምን በርሓፉን ዝበሃሉ ክልተ ብ
ርቱዓት መራሕቲ ብሓዲ ወገን ጠኒኖም መስመር ጸሳኢ ጥሒሶም ክወጹ ተ
ሰማምዑ። ትማርያም ንበርሓፉ ትመርሕዶ ብፍሕሶት ትከላኸል ኢሉ ሓተቶ
እሞ ንሱ ኸኣ እከላኸል ባ ኢሉ መለሸሉ። ብሓይሊ ዒፈኦም ወጺኦም ም
ስ ረሓቑ በርሓፉ፡ ኣነ ንመንዲር ኣብ ንዕልቶ ገዲፈ ዓዲ ኣይምለስን ፎሓን
ኩኑ ኢሉዎም ንፍሕሶት ተመሊሱ ክልተ ሰብኣይ ቀቲሉ ሞተ ይበሃል። ሽ
ዑ ኣካለጉዛይ "መዓልቲ መንሳዕ ኣይትረሳዕ" በሉ።

ካርነሽም ካብ ሩባ ምራውቕ ብዙሓት ከብቲ መንሳዕ ዘመቱ። መን
ሳዕ በብዘለውዎ ረፍኡ። ነስረዲን ሓሸሓሽ ዝበሃል ፍግና ካብ ዓሌት ሳጉን
ገይሹ ስለ ዝነበረ ኣብ ዓዲ ኣይጸንሐን። ካብ መገሹ ምስ ተመልሰ ከ
ብቲ ከምተዘምታ ተነግሮ። ንሱ ግን ረጊኡ፡ ኣብ ገዝኡ ኣትዩ ንሰበይቱ
ምስሓይ መበርስይ በላ። ነቲ ዝቐረበትሉ ክልተ ርብዒት ገዓትን ዕትሮ ጸዋን
በሊዑ ሰትዩ ምስ ኣጉስዐ ተዓጢቑ ክረፍኣ ከዲ። ነቶም ዘመትቲ ኣብ ፋሽ
ይ ኣርከቦም ኢሉ እነሀ መጺአ ኣሎኹ ስብኡት እንተኾንኩም ኣብኡ
ጽንሑ እናበለ ተዳህዮም። ሓዲ ሰብኣይ መሪጾም ሰኸሩ። ብትሕዛ
ብዝሑ ናት ኣብ ሕምብርቱ ክወግኦ ዝሓሰባ፡ ሰብኣይ ዘሊሉ ኣሕሰፋ'ሞ
ሃዲሙ ከዲ። ክፍሎም ወዲ መስመር መንስዓታይ ንሓዲ ሰብኣይ ክቐት
ል እናጐየየ እንክሎ ገበል ኣብ መንጎኦም ኣትዩ ዓባይ ዓባይቶ ኣጣሩ
ቁርጸ። ንሱ ፍጦ ነቲ ገበል ቀቲሉ ጥራኡ ቆሪጹ ሓዲጉ ነቲ ሰብኣይ ኣርከ
ቡ ቀቲሎ። ኣብቲ ግዜቲ መንሳዕ ካብ ካርነሽም ተሸዓተ ቀቲሉ፡ ካብ
ኣቶም ሓዲ ሞተ፡ ንዕኡ ውን ባዕሳትና ኢና ቀቲልናዮ ይብሉ። ንሱ ንሓዲ
ካብ ካርነሽም ቀቲሉ ነቲ ለቢሱዎ ዝነበረ ቁርበት ነብሪ ሰሊቡ ስለ ዝተኸ

ድኖ፡ መንሳዕ ድማ ፋረ ዝበሃል ቆርበት ኣንስሳ ስለ ዘየዘውትሩ፡ ሓጺን ብ ክርናኽም መሊሎም ባዕልና ቀቲልናዮ ይብሉ፡፡ ጓል ሕሾል ኣብ ሳምራ ዓድዜን ኣትያ ነበረት፡፡ ዓዲ ተዘሚቱ ጉህያ ነበረት'ም ክርናኽም ምስተመልሱ፡ ዱቀ ሃፀገት ኣብ ውግእ ከመይ ወዲሎ ኢሉ ሓተተቶም፡፡ ቶኽዓተ ካባና ቀቲሎም ሓዲ ክኣ ካብኣም ሞተ በሉዋ፡፡ ዋይ ኣነ! ኣዘም ሕማቓት ሰኣን ሓዷ ወሲኽም ዓሰርተ ዝመልኡዎም በሉት ይበሃል፡፡ ኣብ'ቲ ኣዋን'ቲ መንሳዕ ኣተን ዝበዝሓ ካብቶም ኣምለሱ፡፡

ሳምራ ወዲ መስመር ሹም መንሳዕ ቤት ኣሸሓቅን ሓያል ኮነ። "ጋንን" ክኣ ተባህለ። ንክልተ መንሳዕ ከሕብር ኣዉን ኣመመ። ብሓይሉ ተኣማሚኑ ምስ ኮነሉ ግርጭት ገበረ፡፡ ጉረቤቱ ሰምሃር ብዙሕ ፈርሑዎ ኣበዲን ወድ ሸኽ ዓበይ መንፈሳዊ ኣስላማይ ዓርኩ ነበረ ኣም ሳምራ የፍርሃና ኣሉሞ ምኽንቲ ቡሩኽ እግዚኣብሔር መሪዱዎ ክሃድኣ ኣመስልሞ በልዎ። ሳበ ድን ወዲ ሸኽ ድማ፡ ዓሌት መንሳዕ በርኽቱን ግርምኡን ብ ክርስትና ኢዩ፡ ኣንተ መሰለመ ስለ ዝጉዓኣ ግዲፍዎ በለ። ማን ሰብ ኣይትጉዓእ ብዙሕ ምግናን ድማ ሕማቕ ኢዩ፡ ተዓገስ ኢኻ እናበለ ብዙሕ ይመኽሮ ነበረ። እንተኾነ ኣይሰምዖን፡፡ ኣብ መጨረሽታ ኸኣ፦

መኹሮ ወኢሰምዕ ዋጋህ ልግገኣ በዓል ኣጂል
ሳምራ ሞቱ ኣብ ገነንታ፡ ወጸውራ ሞታ ኣብ ሽክር ...... በለ፡፡

"መዓልቲ ሞቱ ዝኣኽለ እንተመኽርካዮ እዉን ኣይሰምዕን ኢዩ፡ ሳምራ ዝመውት ብምግናን፡ ጸውራ ዝሞቱ ብሸክር (ሹም ዓድ ተማርያም) ኢዩ" በለ፡ ከምኡ ኸኣ ኮነ። ዳምበዛን ከብቲ ክዘምቱ ንሰምሃር ወረዱ፡፡ ኣብ ኣናቀለ ምስጭፋሩ መንሳዕ ተራኺቦም ውግእ ገጠሙ፡፡ መንሳዕ ለለ ዝሰዓሩ ዝነበሩዎም ኣፍራስ ወሰዱሎም፡፡ ሓዷ ካብ'ቶም ኣፍራስ ናይ ሹመቶ ዳምበዛን ከንቲባ ዑቕባገርጊስ ነበረ'ሞ፡ ኣሽዓል ፈረስይ ጥራይ ከዲዱለይ ኣምበር ኣቶም ካልኦትስ መሪቅልካ ኣሎኹ እናበለ ንሳምራ ልኡኽ ሰዲዱሉ፡፡ ንሱ ኸኣ ኩሎም ኣይህበካን ብዝብል ኣበየ፡፡ ተመሊሉ ድሕሪ ምልኣኽ ብሰላም ዘይከውን ኮይኑ ምስ ረኣየ፡ ብሓይሊ ፈረሱ ከምልስ ወሰነ፡፡ ጸባ ከብቲ መንሳዕ ክስቲ ዝዲሊ ይስዓበኒ ኢሉ ምስ ኣወጀ ብዙሓት ሰብ ሰዓቡዎ፡፡ መንሳዕ ክኣ ተዳልዮም ይጽበዩዎም ነበሩ፡፡ ቅድሚ'ቲ ውግእ ምጅማሩ ካህናት ዳምበዛን መሳቕሳቶም ሒዞም ኣብ ቅድሚ ሳምራ ብምቕራብ "ምኽንቲ ሓዲ ፈረስ ሰብ ኣይጥፋእ፡ ፈረሱ ሃቦ ኢሞ ተዓረቑ" እናበሉ ለመኑዎ፡፡ ቀዲሙ ክሊኤዎ ሎሚ ገጽ ዑቕባገርጊስ ርኤ ኣይህቦን ኢዩ ኢሉ ኣበየ፡፡ ዲዩር ወዱ፡ ካህናት ዝበሉኻ ስማዕ ህዝቢ ብኽንቱ ኣይጥፋእ ምስ በሉ፡ ፈሪህካ እንተኾንካ ኪድ ሰጎ ውጻእ እናበለ ገሰጾ፡፡ ሰላም ኣዲሊዎም

በር ኣይፈረሃኩን፡ ቅድሚ ሕጂ እንተ ወጻእኻ እናተቐጋእኩ
ኢየ፡ ድሕሪ ሕጂ እንተወጻእካ ግን እናሃደምኩ ኢየ ኢሉ ክሳ
ሉ (መስንቀሉ) ኣብ መሬት ተኸለ። ውግእ ተጀመረ። ብርቱዕ ውቕ
ዒ ስለ ዝነበረ ኸኣ መንሳዕ ናብ ሓረዛ ንዓንበዛን ማይ ክምዘይረኸቡ
ገበሩዎም።

ኩናት ሓይሊ ዓምበዛን ክልተ ሳዕ ተሰብረ። ኣብ ሳልሳይ ጊዜ
ኣቲ ኣብ ጉዳኒ ንቡኡ ዝቐጋእ ዝነበረ ዑቕባተጽዮን ወዲ ሳምራ ኩ
ናት ናብ ጸጋኢ ክውርውር ክብል ተዓንቀፉ ወደቐ። እቡኡ፡ ዝተወጋ
እ መሰሪሉዎ ክልዕሎ ድንን ምስ በለ ኩናት ወርዊሮም የማናይ ኢዱ
ወጊኦዎ፡“ጋንን ወዲ መስመር” ኢሉ ጠልጠጥ እንተበለ ኣብ ክሳዱ
ስለ እተጻግመ ወደቐ። ቤት ኣብርሀ ብዘይ ድላዮም ብትእዛዝ ኣብ
ኩናት እንተዮም ስለ ዝነበሩ፡ሳምራ ምስ ሞተ ኩሎም ብዘይኳ ዓዱ እ
ኖኡ ቤት ኣበዛ ካልኦት ሜዳ ለቒቖም ከዱ። ቤት እኽሓቓን ተገዲፎ
ዓንበዛን ስለ ዝሰዓሩ ድማ ክልተ ነጋሪት መንሳዕ ዘሚቶም ከዱ። ፈ
ረስ ግን ኣይረኸቡዎን። ካብ ክልቲኡ ወገን ሰለስተ ሰብኣት ሞቱ ይበሃል።

ካብ ውግእ ምኽሳር፡ ነጋሪት ምምጻእ፡ ንመንሳዕ ዝዓበየ ነውሪ
ኢዩ ነይሩ። ዑቕባገርጊስ ተኸለ ማርያም ካብ ዓሌት ዓዲ ሃብቱ እርሒቑ ገ
ይሹ ስለ ዝነበረ ውግእ ምስተወድአ ዓዲ ተመልሰ። ነዲኡ ብዛዕባ ሓ
ው ምስ ሓተታ ንሳ ድማ ዓሓን ወዲኡ ኢላ መለሰትሉ።“ቀይ ተካል
መዓልቲ ካብ ውግእ ገድገድ ዓሓን ወዲኡ” ኢሉ ነሃየ። እንተኾነ ሞ
ይቱስ ሬሳኡ ኣብ ገዛ ኣኽኣትያ ከዲናቶ ጸለ ዝነበረት፡ በል እነሃልካ ሓው
ኻስ ጣቡኡ ፈጺሙ ምይቱ በለቶ። ቅልዕ ኣቢሉ ርእዮ “ኣገናዕ እ
ዚ ኢዩ ምልክትና ወይ ንቐትል ወይ ንመውት እምበር ኣይንሃድምን”
በለ። ኣዲኡ ኸኣ ቶቕብል ኣቢላ“እቲ ካብ ኩሉ ዝዓበየ ንመንሳዕ ዘ
ሕፍር ክልቲኣተን ነጋሪት መንሳዕ ብዓምበዛን ስለ ዝተዘምታ ሃየ ሕ
ጂ ነዲኽ ርዓኻ” በለቶ። ምድሪ ኣብ ምምሳዩ ምስቲ ሓንካስ ፈረሱ
ነጋሪት ክምልስ ንበይኑ ከደ። እተን ክልተ ነጋሪት ኣብ ሓዲ ብርቱዕ
ፈረስ ተጻዒነን ምስእን ሰብኣይ ተወጢሑ ክምዝነበረ ተመልከተ።
ዑቕባገርጊስ ክሳብ ዝቐረቦ ተሓቢኡ ክኸታተሎ ድሕሪ ምጽንሑ፡ን
ብ ሓዲ ምቕኻእ ቦታ ምስ በጽሐ እናጉየየ ንርኺቡ ነቲ ሰብኣይ ብሹ
ፍ ክሳዱ ኣኽንዲዑ ናብቲ ነጋሪት እተጻዕነ ፈረስ ተወጢሑ ንዓዱ
ዕዝር በለ። ሰይቲ ንዓዱ ምስ እተወ ናይ ሰላም ምልክት ነጋሪት ሃረ
መ እሞ ኩሉ'ቲ ሃዲሙ ዝነበረ ዓዱ እተወ። ብጅግንነቱ ዝኣክል
“ሃባት”(ነበልባል) ክም ኣውዲእሉ። እዲኡ ብዓወቱ ገህ ኢሉዋ:-

ሃባት ሰቤለካ ሳልሕ ልጋባኻ ወልዱ፡

ሃባት ወዲ ሓቲማ ወዲሳ ፈሳይ ግንዱ·
ጠለቓዩ ኣቶም ሰፈርክ ሓንክሶ ኣንቱ፡
ኣብሮታት ዓና ክልኤ ጻብጥ ኣንቱ፡
ናስሩ ወመንሱሩ በለሰየን ኣት ዓዱ።

ዱሃብ ቀይሕ ገብኦት ተኽሎማርያም ኣንቱ፡ ... ኢሳገጠመ ት። ኣብ'ታ ዱይር ወዲ ሳምራ ውግእ ቅድሚ ምጅማሩ ክሳሉ ዝተኸለሳ ቦታ ምልክት ኣምኒ ተኽሉላ። ክሳብ ሕጂ መዘክርታ ኮይና ኣላ። ድሕሪ ሳምራ ሕቫል ወዱ ተሾመ። ንሱ ሰዱለቺን ጅግናን ኮነ፡ ንብ ዝገጠሞ ውግእ ሰዓሪ፡ ሃብቲ መንሳዕ ብገዜኡ ኣናበዝሓ ክዱ፡ ምስ ጻዓዱ-ዘጋን ሰንሕትን ሎሳን ካርነሽምን መውስቦ ገይሩ ዝምድና ድማ ኣጥረየ።

ኣብ መንሳዕ በብገዜኡ ጠቕላላ ናይ ጥሪት ቆጸራ (ምቑጻር) ልሙድ ነይሩ። ብዘመን ሕቫል ናይ ምሉእ ዓዲ ጥሪት ቆጸራ ተኻይዱ፡ መክመር ሓሙ ዝሃብተመ ኮይኑ ተረኽበ። ኩሉን ዓይነታት ጥሪት መስመር ማለት ከብቲ፡ ጠሉ-በጊዕ፡ ኣፍራስ ኣብቅልቲ ኣእዱግ ተቖጺረን ኩሉ ኹሉን ሽዉዓተ ሽሕ ኮና። ሕቫል ዕንዱዝ ሃብቲ ንይነበሮን ስለ'ዚ ኸኣ ሓው ብሃብቱ ኮሪዑ ይንዕቕ ነበረ። ሓዱ መዓልቲ ብገለ ምኽንያት ተባኢስም፡ ንስኻ ሹመኛ ኣንተኾንካ፡ ኣነ ብሃብተይ ካባኻ እበልጽ፡ ሓሶት እንተበልካ፡ ኣርብዓ ብተይ፡ ብሓንቲ መዓልቲ ዝተወልዱ፡ ብሓዱ መሰጸ ዝተጨርማ፡ ሓዱ ዝሕብረን ይኹን ኢሉ ቋጸረሉ። ሕቫል ከም ዝርታዕ ፊሊጡ ክማጉት ኣይዱለየን፡ ሹመኛ እንክሎኹ ብሓወይ ተዳፊረ ኢሉ ማን ገዐሃየ፡ ስለዚ ኸኣ ተገኣሱ።

ብሕገ መንሳዕ፡ ክልተ ዓበይቲ ዓዲ ኣንተተገኣሱ፡ ዓዲ ኣብ ክልተ ተመቒሉ ውግእ ሓድሕድ ንኸይለዓል ብዝከኣል ክዓርቀዎም ይፍትኑ፡ እንተዘይኮንሎም ግን ካይፈርዱዎምን። ካብ ቤት ኣሸሓቓን እንተኾኑ ናብ ሹም ቤት ንብርሀ፡ ቤት ንብርሀ እንተኾኑ ካብ ቤት ኣሸሓቓን እንተኾ ሓቓን ንፍርዲ የቕርብዎም። በዚ መሰረት ድማ ኣቲ ጉዳይ ናብ ሹም ቤታ ኣሸ ቤት ንብርሀ ተመርሐ። እንተኾነ ንሱ'ውን ኣብ'ዚ ነገር'ዚ ኢዱ ክኣቱ ክ ሰ ዘይዱለየ ብሓዱ ርሑቕ መንጎኛ እንተተፈርዱ ይሓይሽ ብዝብል እንካብ ናይብን ዱገያት ሃይሉን ሓዱኦም ክመርጹ ሓተቶም። ንዱገያት ሃይሉ ስለ ዝመረጹ ክን ናብኡ ሰዱዶም። ንዱገ ከብቲ ብሩሕ (ንዓቓነት) ከፈሉ። ነፍሲ ወከፎም 120 መልስ ወረ ሰምዐ ኣሞ ዱጅሕሬኦም ሰዲቡ ኣብ ጻዓዱ-ዘጋ ዱ ... ኢዛዝ ወዲ ሕቫል መገሻ ነይሩ ምስተ ሮ ምጉት ጁሚሮም ጸንሑዎ። ሓዱ ነገረ ... ኢሉ ኣብ ክንዱ ኣቦኡ ክምጉት ኣብ መንጎኦም ኣተወ ኣሞ መስመር ሰንቢዱ ምስ ወዱ

ሓወይ ምምጻኣት ይትርፈኒ ኢሉ ነገሩ ዓጸወ። ዓዱ ተመሊሱ፡ ስዓብቶን ጥሪቶን ሒዙ ንገርካ ተለዓ። እብኡ ዓሶ ሓሚሙ ሞተ። ሬሳኡ ዓዲ ኣትዩ ተቐብረ።

ልባብ ወዲ ሕሻል ምስ ሞተ ናይብ ክልቕስ ናብ ሞረት መጸ። ንእንግዳት ሓንቲ ስብሕቲ ላም ሓረዱሉ። ብሕጊ መንሳዕ መልሓስ ንጋሻ ክሉ ዘይትወሃብ እዛዝ ሰብ ልኢኹ እታ መልሓስ ኣምጽኡዋ በሉ'ሞ ናይብ ጽማ ክልኦም። ጸኒሑ እዛዝ ባዕሉ ክይዱ መንጢሉ መሰዱ። ጽናሕ እታ ክስታናይ እጃኒ ክባይ ካብ ናይብ መልሓስ ክትምንጥል ኢሉ ካርየ። ካባኻ ዘይወስዱስ እንታይ ማዲ ኢኻ ናይብ ዓባቕ እናበለ እዛዝ እውን ብመገኑ ነዲረ። ሓሳማ መጺኡ ንሓው ኣይትበኣስ ጣዒፉሉ በሉ። ኪዱ በቕባቕ ክምሰበይቲ፡ ናይብ ጎይታይዶ ኾይኑ መልሓስ ዝወስድ እናበለ ሒዘዋ ከዱ። ናይብ፡ ተዒፊሩ ኢሉ ሕነ ክፈዲ ጨዲረ። ሰይቲ እዛዝ ሓብቲ ክንቲባ ዓንዳንኪኤል ሹመኛ ዲምበዛን ስለ ዝነበረት፡ እዛዝ ናብኡ ሰብ ልኢኹ፡ምስ ናይብ ክንቃጸኡ ንዒሉ ኣሎናሞ ክይመዓልካ ክይሓዲርካ ርዲእ ዝብል መልእኽቲ ሰደዱሉ። ሓሳማ እዚ ፈሊጡ ንናይብ ንዓ ተሰዓልዓ ድኻ ኪድ ኢሉ ንኽመርሖ ወዱ መሓመድ ሂቡ ብለይቲ ኣንቀሎ። ክንቲባ ዓንዳንኪኤል ንጽባሒቱ ንግሆ ምስ መጸ ሓሳማ ተቐበሎ። ወረር ናይብ ኣበይ ኣሎ እዛዝካ ኣበይ ክይዱ ኢሉ ሓተተ። ናይብ ናብ ዓዱ ክይዱ እዛዝ ግን ኣሎ ክመጽካ ኢዩ ስፈር ዓሸክርካ ክን ክምስሐ ኢሉ ስብሕቲ ሓሪዱ ሜስ ሂቡ ኣሕንገዱ። እዛዝ ኣብ ገዝኡ ሜስ ክስቲ እርፊዱ ምድሪ ምስ ቀተረ መጸ። ክንቲባ ዓንዳንኪኤል ክኣ ጸዊዕካንስ ኣበይ ዲኻ ጠፊእካ ዘማይ እናበለ ሓተቶ። እዛዝ ጽማ ንእኽ ውሕጅ ኢኻ፡ ውሕጅ ክኣ ክይዘረ መን የእትዎ በሎ።

ናይ ናይብ ምህዳም ምስ ፈለጠ፡ እዛዝ ንናይብ እነይዱሞም ኢሉ ምስ ዓዱ ተባእሰ። ንኹሎም ዒቂ ዓበይቲ መንሳዕ ውዲ ወዱ ክይተርፈ እሲሩ ክሳብ ፉትሓዮም ዝብልካ ዝሆ ምስኻ ሓዚም ኢሉ ንክንቲባ ዓንዳንኪኤል ሃቦ። ድሕሪ ወዲ ሓሳማ ክይተርፈ ምስኦም ተኣሲሩ ክዱ። ሓሳማ በዚ ተቐይሙ ምስ ሰዓብቱ ዓዲ ለቒቑ ንሮራ ቤት ገብሩ ተሰዱ። ቤት ገብሩ ብጽቡቕ ተቐቢሎም ኣብ ማእከል ኣስፈሩዎም። ህይወቶምን ጥሪቶምን ንክይጠፍእ ጽማ ብርቱዕ ሓለዋ ገበሩሎም። ኩነታት ኣሕዚኑዋ ሓሳማ እዚ ዝስዕብ ግጥሚ ገጠመ:-

ጸግበት ማሚ የመተ ወዕቕቤስ ወለት ንጽበረት
ምስልሳ ብጋይት ዲምረት ዲባ ወሓጸረት
ምስልሳ ኣራባት ወሸን ትበ ወዲእለት

ሖጸት ባርካ ካርመትታ ከምና ነገት ወትባሓረት
ወዲ ሰብ ወዲ ሰብ ወዲካ ቤት ገብሩ ጃወረት
ኣሎና ወዲዑ ዲብ ምግብ ከዔሪው ዲብሳ ፏሬረት
ሕና ዩሓንስቶ መምባና ስልጣን ለመንባ ሰልጠነት
ወልዲ ሃለት ዲብ ብኣሳ ሳማ ኣብሖር ሳፈረት
ገርሂት ኩሉም ሓሩሳ ትፎረ ትበ ከዲሓረት
ኣብ መሳራት ዔረታ ኣንዳ ጠርገት ወስሓለት
ኣት ኣካና ወዲናሁ ኣግል ራካ ክምስል ነገለት

ዲሕሪ ገለ ኣዋርሕ እዛዝ ንእሱራቱ ዓዲም ክምለሱ ፈቀዱሎም ። ሓሳ ማእዉን ተዓሪቑ ዓዱ ኣተወ ። ሓሳማ ክርስትያን ጸሎተኛ ስለ ዝነበረ ንሓዲ ምሸት ቡንን ራሙኸቲ ቶሎን እናበልዐ ንርገዓ መዓልታት ኣብ ዲብረሲና ድሕሪ ምጸሙ ፋሲካ ምስ ከዲርኡ ይውዕል ነበረ ። ንዲኻ ዝሕማዝ፡ንዝተባ እስ ዝዓርፎ ንዝሰኣነ ዘለቅሕ ስለ ዝነበረ ሓዲ ዘመን ጥሜት ኮይኑ ብ ዙሕ እኽሊ ንህዝቢ ኣለቅሒ'ሞ ቀውዒ ኮይኑ ኣቶም ዓዱ እኽሊ ክለ ዝረኸቡ መሓመዲ ወዱ ለቓሕኩም ፍዲዩ ክብሎም እንተሰሎ፡ከይቶ ብሎም ኢሉ ገንሖ ።

ቀሺ ብዲልን፡ሓበሽን ወዲ ሸኽን፡ግርማ መንሳዕ ዝቖንጠጥ ኹመኛኦም ኣብ እንዳ ገመል ዝሓዲሩሉ ጊዜ (እንተ መስለመ ማለት ኢዩ) ኢዮ እናበሉ ተነብዮም ነበሩ ። ሸኽ መሓ መዲ ዝበሃል መንፈ ሳዊ ኣስሳማይ በዓል እምበርሚ ወረ ሓሳማ ሰሚዑ ከመስልም ስለ ዝዲለየ ዘረባ ኣሉኒ ምጽኣ ኢሉ ለኣኸሉ ። ሓሳማ ዲማ መስነዩታኡ ሒዙ ከደ ። ወንበርካ ኣብ መንግስተ ሰማይ ተነቢሩ ይጽበየካ ኣሎ ። ክት ርኽቦ እትኽእል ግን እንተ መስለምካ ጥራይ ኢዩ፡ዝጸዋዕኩኻ ከኣ እ ዚ ንኽነግረካ ኢለ እየ በሎ ። እንተኾነ ነዊሕ ዓመታት ይገብር ቀሺ ወዲ ብዲል ካህን መንሳዕን፡ሓበሽን ወዲ ሸኽ ዓቢይ ኣስሳማይ መራሕ ሃይ ማኖትን፡ንጭዋ መንሳዕ ምምስሳም ከም ዝጐዲኡ በብጊዜኡ ተነቢዮም ስለ ዝነበሩ፤ህዝቢ ነዚ ኣሚኑ፡ጭዋ እንተ መስለመ ትግረ (ማእከላይ ዓ ሌት) ይኾን፡ጭውነቱ ይገፈፍ ዝብል ሕጊ ሓጊጎም ነበሩ ። ሓሳማ ከኣ ኣየ ናይ መንገዲ ከም ዝመርጽ ጠፍኦ ። ሃይማኖት ክርስትና ናይ ኣቦኡ ስለ ዝ ነበረ ዲኣ ኢዩ ተቐቢሉዎ ዝነበረ እምበር ምስጢሩ ፈሊጡ ኣይነበረን ። ከ ለዚ ኣብ ሞንጎ ክልቲኡ ሃይማኖታት ዘሎ ፍልልይ ክፈልጥ ኣይከኣለን ። ዝ ኸነ ኮይኑ ብዙሕ ኣሪጉ ስለ ዝነበረ እቲ ዝግዲሽ መንግስተ ሰማያት ንምር ካብ ኢዩ ዝነበረ ። ምኽሪ ናይ ሸኽ መሓመዲ ዝበለጸ ኮይኑ ስለ እተሰም ዖ መስለመ ። ብጮቱ እዉን ክምለሰሉ ስለ ዝዲለዮ ነቲ ሸኽ ሓተቶ ዎ እሞ ብዛዕባኸትኩም ዝረኣኹዎ ስለ ዘይብለይ ሓላፍነት ክወስድ

ኣይፍኽልን እዩ በሎም፡፡

ዓዲ፡ንምምስሳም ናይ ሓሳማ ምስ ሰምዐ ሓዘኑ፡ ትግረ ንኽብ ልዎ ግን ኣይዓፈሩን፡ ከም ዝሞተ ቆጺሮም ከኣ ስርዓተ ቀብሪ ኣዓለዉ እሞ ኣብ ኣዒባባይ ጽንኳን ተኸሉ፡፡ በሪቶ ኣንስቲ ኣፈራስ ተመጢሓን እናጋለባ ንልቀሱ፡ኣብ ጕሪ ቤት ዓዲታት ስለ እተንሳውየ ቀባሮ መጹ፡፡ ኣብ ሃይማኖቱ ክምለስ ህዝቢ ለመኖ፡ ግን ሓንሳእ ቆሪጹ ስለ ዝኣተዎ ኣቶ በጽሞ፡፡ ነዚ ኩሉ እተመልከተ ሰብኣይ በዓል ሰምሃር፡ንዓዱ ክምም ለስ፡ኣብ ዓይለት ክሰግዱ ስለ ዝጸንሖም ምስኦም ተሓዊሱ ሰገደ፡፡ ናይ ጸሎት መራሒ ወዲ ወዱ ን ሓበሸን ወጽሸሽ እቲ ኣብ ነዕሊ ተ ጠቒሱ ዘሎ ብዛዕባ ምስልምና ጭዋ መንሳዕ እተነበየ ነበረ፡፡ ሰባት ምስ ወጽኡ፡ ነቲ ጋሻ ወረ ክህቦም ሓተቱዎ፡፡ ንሱ ኸኣ ሓሳማ ወዲ ሕሻል መስሊሙ ምስ በሎም እቲ መራሒ ጸሎት ሰንቢዱ "ኣሳይ" በለ፡፡ ኣቶም ሰባት ገሪሙዎም እንታይ ኮይኑ ኢዩ ክንዲ ዝሕጕስ ዝሰም ብጽ ኢሎም እንታይ ኮንካ በልዎ፡፡ ንሱ ኸኣ ዝገበሮ ኣሕፊሩዎ ዒሓ ን ኢዩ በሎም፡፡ ሕቶታት ምስ ኣብዝሑሉ ድማ "ኣቦ ሓጎይ፡ ጭዋ መ ንሳዕ እንተኣስለሙ ይዓሃሩ፡ ግርምኦምን በረኸቶምን እውን ይጠፍእ ይብል ስለ ዝነበረ ንዕኦም ጕህየሎም ኢየ ዘሰንበድኒ በሎም"፡፡

እዛዝ ንወዱ መሓመድ ጓል ዓድ ትማርያም ቤት ኣስገዱ ንሕጽ ቶ ስለ ዝነበረ፡ ናይብ በቲ እዛዝ ዓገቹ ኢሉ ጸሪፋዎ ዝነበረ ተቐይሙ ሕኒኡ ንኽፈዲ፡ ነቲ ኣቦ ጓል "ጓልካ ከም ጓል ነብይ ፋጥና ኢዩ ኸማ እሞ ኣብ ክርክስቲያን ክትነብር የብላን፡ ንወዲ ሸኽ ሃባ ገዝማ ክኸን ዓይ" በሎ፡፡ ንሱ ግን "መኽኸተይ (ኪዳነይ) ኣይጠልምን" ኢሉ ስለ ዝ ኣበዮ ኣሪሩ ኣብ ሕርጊጎ ሓዘ፡፡ ንሱ ብምስጢር ንእዛዝ መርዓ ወፈረ ጓሉ ክወስድ ለኣኸሉ፡፡ መንሳዕ፡ ኩሉ ናይ ናይብ ምስጢር ኣጸቢቖም ስለ ዝፈለጡዎ ተዓጢቖም ከዱ፡፡ ናይብን ወጽሸሽን ንእዛዝ ቀቲ ሎም መርዓት ክወስዱ መጹ፡፡ ጽሩይ ተኺሳይ መሪጾም ከኣ ተሓ ቢኦም ብምቶኳስ ንእዛዝ ኣብ ዒስ ከፍ ኢሉ እንክሎ ሰሲፉ ወግ እዎ፡፡ መንሳዕ ክዋግኡ ተንስኡ፡ ጭቓ ኦም ዝጸንሑ ዓድ ተኽለስ እ ውን ክሕግዙዎም ሰዓቡ፡፡ ናይብን ወዲ ሸኽን ሃዲሞም ምስከዱ ኩሎም ናብ ዒስ ተመልሱ፡፡ ኣብ ዒስ እንክሎው እዛዝ ሹመኛ ዓድ ተኽለስ ቤት ኣስገዴ ትብዓት መንሳዕ ገሪሙዎ ኣብቲ ዝቖስለ እዛ ዝ ቀሪቡ እቲ ወዲ ዝበሎ ሰሚዕ ከዱ ኢሉ ሓተቶ፡፡ ንሱ ድማ እ ንታይ በለ ወዲ ጃሚል በሎ፡፡

ዓድ ዘርኢት ወዲ ካልብ ትብቀል ወትትዓመር
እት መጋሪታ ጸንሓቶ እግላ ኩሉብ ዓረር

ዓዲ ዘርኢት ወዲ ከልብ ንጋራታታ ሰምዓታ
በኣሰት ዲብሳ መርዓታ ንእሽ ሓዲስ እብ ጥዲቃ
በኣስት ዲብሳ መቶሎሀ ሓራስ ብእታ ወግርጃ
በኣስት ዲብሳ ንጋሪት ለንግብር ጸሊም ዘብጣ
በኣስት ዲብሳ ንማታ እግል ዱያእት ወሕታ
በኣስት ዲብሳ ዋጦታ ራፈዓት እንታ እት ሕብጣ ....እናበለ
ገጢሙ ኢሉ መለሰሉ ፡፡ ንሱ ክኣ ድሁጅ ገጠመ በሎ፡፡ ድሕሪኡ መንሰዕ መርዓቶም ሒዞም ንዓዶም ተመልሱ፡፡ እዛዝ ድሕሪ ገለ ዓመት ዝወሰዱ በታቀለሊ ዝተሳዕለ እቓራ ምኽንያት ሞተ፡፡ ድሕሪ መርዓ ቀቢጹ ናይብ ነቲ እቦ ጓል ፈቲሑ ሰዲዱ፡ ንዓዱ ክኣ ብዱሓን ተመልሰ፡፡

ዱጊያት ውቤ ካብ ገለብ ክብቲ መንሳዕ ዘሚቶ ሰብ እሪሩ ንክረን ገጹ ንክኽይድ እብ እይገባ ምስ በጽሐ፡ ነቶም ዝእሰሮም ሰገት ፋሪዝሰም ቆሪጹ መለሰም፡፡ ከምኡ ብምግባሩ ዘይሰልጠነ ጩካን በዓለገም ኗኑ እፋሰጠ፡፡ እብ ሰንሒት'ውን ብዙሓት ካብ ዓሌት ብለን ቀተለን ክብቶም'ውን ዘመተን፡፡ እቲ ጃግና ዛኪን ወዲ መዲን ሹመኛ ዓዲ ዘማት ሽው ሞተ፡፡ ውቤ ካብኡ ሓሊፋ ሓመሓል ዘመተ፡ እብ'ዚ ዲማ ዝኽፋእ ጭካኔ እርእየ ብዙሕ ሰብ ቀተለን ኵለን ነብቲ ምሉጭ እቢሉ መሰዱ፡፡ እዙዝን ቶፈናይን፡ ብጃግንነቶም እተፈልጡ ዱቂ በየዲ እብ'ዚ ሞቱ፡፡

ከንቲባ ብኣምነት ተዲሮስ፡ እምብዛ ገኒት ጉሬቤት ህዝቢ እናዘመተ እሸገረ፡፡ ንዓዱ ዲማ ብዙሓት ጸሳእቲ ፈጠረሳ፡፡ ነጋስን ተሰፋንኪኡልን ዝበሃሉ ዓበይቲ ዓዲ ንዕኡ እውዱቁም ሓዲእም ሹመት ሓዲእም መሰለስ ሹመት ክወስዱ ተሰማሚዖም እውዲቑዎ፡፡ ነጋሲ ተሹመ ተስፋንኪኤል በዓል መሰለስ ኮነ፡፡ ከንቲባ ብኣምነት ምስ ሰማዕቶ ንዓዲ ትማርጸም ከዲት ክዲ፡፡ እብኡ ምስ ከፋኡ "ካብ እብ ሰዱት ዘሎ ሹመኛ ህበይ እብ ዓዱ ይበልጽ" ኢሉ እብ ሹመቶ ክምለስ ሓይሊ ክህቡዎ ንዓዲ ትማርጸም ሓተተ፡፡ እንጸር መንሳዕ እይንሕግዘን ኢሎም እበዩዎ፡፡ ንሓልሓል ከይዱ ካብ ቤት ታውቀ ሓይሊ ሒዘና ብ ሹመቶ ተመልሰ፡፡ ድሕሪኡ'ውን እንጻር ጉሪቤት ህዝቢ ውግእ እየ ቁሪጸን፡፡

ክልተ መንሳዕ እሕዋት ብምኻኖም ነንሓድሕዶም ክይፋጣኡ ውዕል ነበሮም፡፡ ከንቲባ ብኣምነት ግን ነዚ እፍሪሱ ክብቲ ማሕሙድ እዛዝ ዘሚቶ እብ ገለብ መቐለን፡፡ እዘን ክብቲ ምለሰን ንዘብ ሰብ ምዝማት ንዓሕሩዩ ዘጣዕስ ኢዩ እናበለ ሓሳማ መሽሮ እንተኾነ ግን ፈጺሙ እይሰምዓን፡፡ ዝገዲዱ ዲማ ክብቲ ቤት እሻሓቓን እብ ግዜ ጽዲያ ካብ ባሕሪ ንዓዲ ክንቶም እንክሎም እብ

ኖረት ክዘምተን መጸበ። ቤት ኣቸሓቃን ጸም ኣሕዋት ክፈስስ ንደጸሎዎን። ስለዚ ካካ ኣይጭክኑሉን ይኽውን ብማለት ንሬግ ወዲ ሓብቱ ነተን ክብቲ ሐዘወን ንዓዱ ክኸይድ ወሰኑ። ከንቲባ ብኣምነት ነዚ ምስ ፈለጠ፡ወዲ'ዛ ርግምቲ ውርሩዋ ኢሉ ነዘዘ። እዚ ምስተሰምዐ መሓመድ ሓሳማ ሰዓብቱ ሐዚዙ መጸ። ቤት ንብርሀ ክብቲ ዘሚቶም ብገርገር ኣቢሎም ከዱ። ተኸለጊዮርጊስ ካብ ዓሌት ዘውልዐ ንርኪቡ ሓደ ሰብኣይ ካብቶም ጭፍራ ቀተለ። መሓመድን ራካን ጸቂ ሓሰማ ድማ ኣርካቡዎም። መሓመድ ሓሳማ፡መጺኤለኹ እምበ ሰብኣይ እንተሎኹም ይጣጠም በሎም። መሓመድ ጉጉይ ዝተባህለ ውሩይ ፈማና ኣነ ንሎኹ ኢሉ ምስተቐበሎ ጸመዱ። ብሄፋን ገለብን (ዓቢይ ዋልታ) መከቱ። ሚዛኖም ማዕረ ነበረ።መዲ ሓሳማ ንመገሻስቱ ዝሓሰቦ ብሄፋ ከውሐ ጉመዱ። ምልክቱ ድማ ክሳብ ሎሚ ይርኣ'ሎ። ራካ ካብ ሩሑቕ ካኣናት ወርዊሩ ንወዲ ጉጉይ ጉንዱ እዝኑ ሰለ ዝዘበጦ ሞተ። ጸኒሑ ሓሳማ ንርካበ'ሞ ብሞት ወዲ ጉጉይ ሐዚኑ "እዚዱ ይሓይሽ መሓመድ" እናበለ ኣልቀሰ ነቲ ሬሳ ብሓጺር ዓለባ ከዲኑ ቀሪብ ቀብሮ ከልተ ሳም ኣረሩ፡ንቤት ንብርሀ ሬሳኹም ቕበሩ ኢሉ ምስ ሰቡ ከደ። ክብቲ ብምሉኦን ተመልሰ።

ኣሉላ ንብ ሓማሴን ሰፊሩ ነቶም ጸመዝ ዘይነበሮም፡ካብ ስርቅን ዘመተን ዝነበረ ቀለቦም፡ሰራዊቱ በብገዜኡ ወሪር እናለኻኸ ሰብ ይቐትል ዓድታት የንድድ ክብቲ ይዘምት ነበረ። ብዘመኑ ብዙሕ ሰብን ጥሪትን ጠፍአ። ሰብ ናይ ህይወቱን ጥሪቱን ውሕስና ምስ ሰኣነ ንኸድሕን ካብል ናብ ግብጺ እናተጸግዐ ሃይማኖት ምስልምና ክቕበል ግድን ኮነ። ብኢትዮጵያውያን ጥሪት ድኽ ምዝማት ፈማንነት ኢዩ ዝቖጸር፡ስለ'ዚ ንብ ኢትዮጵያ ካካ ኣብ ኤርትራ ጥሪት ድኽ ምዝራፍ ንገባሪኡ ዘኹርዕ ልማድ ነይሩ። ጸበብ ዝበሃል ጭኼካን ኢትዮጵያዊ ብዙሕ ጭፍራ ሐዚ ንኤርትራ መጺኡ ብሃንደበት ካብ ሩባ ሳባ ንክብቲ መንሳዕ ዘመተን። ብዙሕ ሰብ'ውን ቀተለ። ከንቲባ ብኣምነት "ክርስትና ናይ ጭኼካናት መሳፍንቲ ኢትዮጵያ ሃይማኖት ካብ ካነት ምስልምና ይሓይሽ" ኢሉ መስለመ።

መንሳዕ ብጸምክራሪ ዝምርሑ ህዝቢ ስለ ዝነበሩ መጁመርታ ብህዝቢ ዝተመርጹ ሽማግለ የመሓድርዎም ነበሩ። ዱሓር ግን ኣቓም ሽማግለ ካብ መንጎ እዮም መራሒ ምምራጽ ጀመሩ። መዓርጉ ድማ ጸጋ፡ሹም፡ከንቲባ እናተባህለ ሰለስተ ገዜ ተለወጠ። ንሱ ምስ ጭቃታትን ብዓዱ እተመርጹ ሽማግለን ኮይኑ የመሓድር ነበረ። ዓቢይ ሽግር ክርከብ እንክሎ ግን ነቲ ጉዳይ ዝከታተሉ ካብ ነፍሲ ወከፍ እ

እንዳ ብእተመርጹ መኳንንቲ ናይ ህዝቢ ባይቶ ይቐውም:: ክሳብ'ቲ ፓ
ግር እቲ ዝፍታሕ ክሳብ ንኣብ ስሩሕ ይጸንሕ::[26]

ኣቐዲሙ ከምዝተገለጸ ናይብን መሳፍንቲ ኢትዮጵያን ንህዝቢ መ
ንሳዕ ከገብርዎ ጸዓሩ:: ብተብዓት ስለ ዝመከቶም ግን እይከኣሉዎን::
ራእሲ ሚካኤል ስሑል ኢዩ ተባሂሉ ዝጣመት ኢትዮጵያዊ መስፍን ን
ርብዓ ክብቲ ግብሪ ክህቡዎ ሓተተ:: ከምዘይህብዎ ስለ ዝፈለጠ ግን
ኣብ ክንዲኡ በቕሊ ናይ ኣቢብ ወዲ ባይራይ ሃቡኒ በለ:: መንግስቲ ተማ
ኺሮም ሰሚ እንተሃብናዮ ንዓመት እዉን ገብሩ ክብልና ኢዩ ኢሎም
ከልእዎ:: "ህይወት ምን መትሪማዒ መዘማታ" ኢሎም ወሰኑ:: ስሑ
ል እዚ ምስ ሰምዐ ወረሮም:: ድሕሪ ውግእ ክንዳይ ሰብ ከምዝሞ
ተዎ ምእንቲ ክፈልጥ ወተሃደሩ ብቐጽሮም መጠን ኣብ ሓዲ ከው
ሒ ጸጸር (ወይ ንእሽቶ እምኒ) ከንብሩ እዘዘ'ም ኩሎም ምስ ንቐመጡ
ኣብ ጨመርታ ሰፈረ:: መንግስቲ ንቕዲምዎም ንኩሎም ቁልዑትን ኣን
ስትን ፍኹማትን ኣብ እምባታት ሓብኡዎም:: ክብቲ ኣብ መደበ
ይን ራሕሪሖመን ከኦ ተሓብኡ:: ነተን ክብቲ ኩለን ወሰዱወን:: ህር
ፋን ስለ ዘጥቅዖም ከኦ ንኽዘምቱ ኣብ'ቲ ዓዲታት ፋሕ በሉ:: መን
ሰሰ መጺኦም ነቲ ሰፈር ንቃጸሉዎ:: ፋሕ ኢሎም ዝነበሩ ወተሃደራት
ከይተንከቡ ከሎዉ ኣብ ዘዝነበሩዎ ወረሮም ብዙሓት ቀተሉሎም:: ስ
ሑል ነተን ዝዘመተን ክብቲ ሓዲጉ ሃደሙ ከደ::[27] ከምሰስ እንክሎ
ዓኽኩሩ ክብ'ቲ ከውሒ ኣእማን ከልማስ እዘዘ ብዙሕ ክኦ ኣብ'ቲ
ከውሒ ተርፈ:: ከምዝ'ሉ ክንዳይ ከምዝክሰረ ፈለጠ:: እቲ ዝተ
ኽመረ ንእሽቶ እእማን ክሳብ ሕጂ ኣብኡ ይርከብ::

መንግስቲ ምስኹሉ ፋቕርን ስኒትን ክህልዎም ይጽዕሩ፡ ነገር ይጸል
ኡ፡ እንተተገዲዶም ግን ብቖራጽነት ይዋግኡ:: ብእተሓሳሰባኦም ናይ ሓዲ
ሰብ ዕላማ "ትዕግስትን ልማስን ጅግንነትን" ክኸዉን እሎዎ ይብሉ::
ዋጋ ወዲ ሰብ ይፈልጡ፡ ንሰብ ብግብሩ ኣምበር ብቀጽሩ ኣይግምት
ዎን:: ብዝሒ ቀጽሪ ብእታቶም ዋጋ የብሉን ስለዚ ኽኦ "ብዙሕ ክሉሕ"
ይብሉ፡ ብኻልእ ኣዘራርባ ዝሓብሩ ቁራጻት ካብ ብዙሓት ዘይሰማምዐ ይ
በልጹ ማለት ኢዩ::

ስሑል ብቤት ኣበዛ ተጸዊዑ ካልኣይ ጊዜ ንመንግስቲ ክወርር መጺኡ
ኣብ ጉብሩ ገበና ሰፈረ:: ዳቂ ዐቕባዝጊ ኣብ ሰፈሩ ሜስ ሰኣኹሉ እሞ መን
ኪሾ ኣንታይከ ክትገብር መጺኻ ኢሎም ሓተቶም:: ንዳኹምም ክዘምት

---

26 ካርል ጉስታብ ሩዓን - ክሉኑ መንግስቲ - ፍጣም መቶትሕ ወዲዓታት - ገጽ 29
27 ዝተጠቐሰ መጽሓፍ - ገጽ 28-29

ኢሉ መለሸሎም። ንሕና ዓኾ ኣንታይ ኣሎና ድኻታት ኢና፡ ንቤት ኣበዛ ማዓ ዘይትዘምሮት ዲኹ ዝበሉ ሃብታማት በሉዎ። ምሒሪሎም ኣንዳዮ ምስ በሎም ፈውሪ ማሕሳ ንሕና ንነግረካ፡ ብየማነ ጉዳንኻ ዓቕሎም ብዓገማዩ ጉዳናኻ ምስተንጎኣካ ኸሎ ማሕሳ ንይጉዳእካንዮ በሉዎ። ንሱ ካን ካምት ዝመኽሩዎ ብየማነ ጉዳኑ ዓቂሱ ብጸገማዩ ተንስኡ'ሞ ንቤት ኣበዛ ብገርሆም ካሰዉ መሬሩ ካብቶም ዘሮቶ ካዓ። ኸሎ "ኣግል መልሃዪካ ለተሓፋሉ ሕፋሪት ኖስካ ተኣተ ዳግ" ተባህለ።

ምስ ዓዲ ትማርዩምን ስምሃርን ኣውን ብሰንኪ መሬት ኸዕብተ በኢሱም ይቀጥሉ ነበሩ። መንሳዕ ተኸናኺሎም ኣትረፋዎ፡ ብመሬቶም ስለ ዝኸርዉ ኸነ

ውሳዴ ሃይገት ዝሳሳ
ውሳዴ ኸዕብ በዓሳ
ውሳዴ ክልኤ ለኣኸላ
ውሳዴ ክልኤ ለኣገላ . . . . . . ኢሎም ዓዓርፉ።

ኣብ ኢትዮጵያ ብዙሕ ዓመታት ዝተቓመጠ ናይ ማሕበር ኢየሱሳዊያን ካህን ብመበል ዓሰርተው ሸውዓተ ክፍለ ዘመን ንኤርትራ በጺሑ ብዝተመልከቶ ዝሃበ ወረ፡-

"ኣንጋንኣን መንሳዕን፡ ንቀይሕ ባሕሪ ኣብ ዘርኢ ዓጉዓ ዝቕመጡ ክልተ ክርስቲያን ናይ ህዝቢ ኣለዉ። ኣብ ዓሰም ፋሕ ኢሎም ንና ጵንቶም ብቑሩጵነት ካምዝካባኽሉ ኣይሁዲ፡ ኣዛዮ ክልተ ዓሌታት ኣዉን ናጵንቶም ሓልዮም ዝነብሩ ካብ ባዝኣት ትግራዩ ናጸኢዮም"[28] ይብል።

መንሳዕ "ኣምርካ ቀብርካ" ይብሉ፡ ዝፈልጦካ ኣብ ገዜኸ ማርካ ይርዳ ኣካ ማለት ኢዩ። ስለዚ ብመዉስቦን ብምትሕግጋዝን ምስ ካልኦ ህዝቢ ክሓብሩ ይፈትዉ። ሓዲ ኣንግሊዛዊ ጸሓፊ "I SHALL NEVER HATE MAN I KNOW" ዝበሎ ምስ ሓሳብ መንሳዕ ግርም ይሰማማዕ።

ስዒተኛ ንዝምልከት ኣገባብ ፋሉዩ ሕጊ ኣለዎም። ዝዕቑብ ዘበለ ኩሉ "ገሽዩ ጸዕዲ ሽንፋ" ይበሃል። ንሓዲ ዓመት፡ ሓሳፍነት ናይ ነዩወቱን ጥሪቶን ምሉእ ህዝቢ ኢዩ። ዓመት ምስ መልአ ግን ናይ መንሳዕ ዜማነት ተቐቢሉ ዝቕመጥ ኣንተኸነ ወይ ካኣ ሃገር ክለቕቑ ዝዓሊ ኣንተኾነ ይሕተት። ምቕማጥ ኣንተመረጸ ካብ ዲቀባት ሓዲ መሬጽካ ተኸተለ(ተዓቑብ) ይብሉዎ። ካብኑ ትግረ ናይ'ቲ ዝመረጾ ሰብኣዩ ይኸውን፡ ዘዳልዩ ሓገዝ ካኣ ካብኡ ይረኽብ። ኣብ ዓዳን ባሕርን ዝሕረስ መሬት ይህቦ። ዳ

---

[28] PROPAGAND FIDE ANNALS ROMA 1902 - P. 12

ካ ኣንተኾይኑ ማለት ጥሬት ዝበሃል ዘይብሉ ስዉተኛ ኣንተኾይኑ ክሳብ
ነፍሱ ዝኽኣል ቀለብን ዝሓርሱ ኣብዑርን ካብ'ቲ ሓሳፍነት ዝወስዱሉ ይወ
ሃቦ። ንሱ'ውን ብዘለዎ ክእለት ይሕጣዝ ። ትግርኡ ምኽኑ ንክርእኽን
ፋሲካ ፋሲካ ፬ ኣሉ ስንቲ ጠስሚ ንዘዕቱቦ ይህብ። ዝተዓቑበ ሃብቲ
ሙ ኣቲ ዘዕቊበ ኣንተዱኽየ ዘድሊ ሓገዝ የወፍየሉ። ኣቲ ዓመት ዝዐ
ዓቑበ ስዉተኛ ድሕሪ ዓመት ምዕቋሩ ዓዲ ኣለቅቹ ኣንተበለ ግን ኣብ
ዉሽጢ ጣዝኣት መንሳዕ ኣንክሎ ጉድኣት ክይርክብ፡ ሹመኛ ሰብ ኣ
ዚዞ ክሳዕ'ታ ዱብ ናይ'ታ ዝዱልያ ዓዲ የፋንዉዎ።[29]

"ለዘመተ ት ሃይገት ቶኸተ" እዉን ይበሃል። ዝተዘምታ ጥሬት ወይ ካ
ብ ጸሳኢ ዝሃዱመ ሰብ ሃይገት (መንሳዕ) ምስ ኣተወ ዋሕስ ተኺሉ ም
ማለት ኢዩ። ኩብ'ቶም ሃይገት እትዮም ዝተዓቑቡ ዝዝክሩ፡ ሓሰማ ወ
ዲ ጸጋማይ ቤት ኣስገዱ ንሓዉ ባሕሪ ነጋሲ ኣዛዝ ሹመኛ ሓባብ ቀ'ቲሉ
ሃዲሙ ምስ ሰዓብ'ቱን ብዙሓት ከብ'ቱን ንሃይገት ኣተወ። ተቐቢሎም
ዘድሊ ሓለዋ መዱቡሉ ። ከብቱ ብዙሓት ስለ ዝነበሩ ቦታ ምኽካል ኣብ
ዮዎ ድሕሪ ዓመት ንዓዱ ተመልሰ። ወዲ ባሕሪ ነጋሲ ኣዛዝ ኣዘንጊዑ
ኣቕተሎ። ናይብ ሓሰን ምስ ቶርኪ ተባኢሱ ናብ ሃይገት ተዓቚበ። ቶ
ርኪ ለሚኖዎ ኣብ ሹመቱ ክሳብ ዝመልሱዎ ንብኡ ጸንሐ።[30]

ከንቲባ ጀዉጅ ሹመኛ ሓባብ ጨካን ክይኑ ዓዱ ጸሊኡምዎ ስለ ዝሰዓሩ
ዎ ናብ ሃይገት ተሰዱዑ። ድሕሪ ዓመት፡ ዝቕመጥ ኣንተኾይኑ ዘዕቆቦ ወ
ዱባት ክመርጽ ተሓተተ። ንሱ ድማ ኣነ ሹመኛ ኢየ ፍሉይ ርእይቶ ክግ
ብርለይ ይጣግኣ በለ። ሕጊ ንኹሉ ሓዱ ኢዩ ኣይጠወጥን ምስ በሉዎ ጉ
ህዩ ዱስ ምኽንቲ ክይብሎ'ም ኢሉ፡ ነቲ ካብ ኩሎም ዝዱኽየ ወዱገ
ት መረጸ። ዕዱሉ ክሊኡዎ ድኻ ኮይኑ'ምበር ንሱ'ዉን ወዱገት'ዩ ጽቡቕ
ገበርካ በልዎ። ሓባብ ሹመኛኡ'ም ተዋሪዱ ምርኻዮም ኣጉሁዩዎም ንከ
ንቲባ ጀዉጅ ተዓሪቆም ናብ ሹመቱ መለሱዎ። ራእሲ ወልዱሚካኤል
ምስ ተኣስረ መኾንን ወዱ ኣብ ሃይገት ተዓቚበ። ጽቡቕ፡ ጉበዝ ባርያ
ነበሮ። ክንቲባ ብኣምነት ሹመኛ መንሳዕ እዉን ሓንቲ እኽልቲ ጽብቕ
ቲ ባርያ ስለ ዝነበረቶ ካ'ብ'ዞም ክልተ ዝወለዱ ቆልዑት ምሩጻት ክኾ
ዩኽእሉ ኢዮም ብዝብል ሓሳብ ንመኾንን "ፍቃድካ ኣንተኾይኑስ
እዚ ባርያኻ ምስ'ዛ ባርያይ ክዋሰቡ" ኢሉ ሓተቶ። መኾንን ስለ ዝኣበ
የ ዓዲ ክለቕቕ ብከንቲባ ብእምነት ተሓተተ። ንሱ ከኣ ዓዲ ለቒቑ
ከደ። ብዙሓት ካልኦት'ውን ኣብ ሃይገት ተዓቚቦም ናይ ህይወትን

---

29 ካርል ጉስታቭ ሩዱን - ክልኤ መንሳዕ - ጽግም ወፍትሕ ወዓዱታት - ገጽ 13

30 IL COMMISSARIATO REGIONALE DI MASSAWA - ASMAR-1911 P. 140

ጥራትን ሓለዋ ተገይሩሎም ኢዩ።

ሓደ ዘመን ዕለት ሕጂል ብዙሕ እክሊ ስለ ዝረኸበ ጌሪቱ ዓዲ ንእኹትዎ ነዊሕ ግዜ ኣይሰየ። ግዜ ባሕሪ በጺሑ ህዝቢ ንባሕሪ ክወርድ እንተጸለየ ሹመኛ ክንቲባ ዳዊር እክሊ ዕለት ከይእንተወ ህዝቢ ንባሕሪ ከይወርድ ከልከለ። ናእሕ ተጭሮስ “ኢትስበክ ለበለኒ ኢትሳማም ኣብሉ” ኢሉ እዋጅ እፉሪሉ ምስከዓብቱ ንባሕሪ ክወርድ ነቐለ። ክንቲባ ዳዊር ከኣ ወድ እንበልተ ዝበሃል ሸሁ ዝዓሻኽሩ ወረበላ ካብ ዓሌት በለው ጸዊዑ ኣዝመቶ። ዓሻክር ወዲ እንበልተ ንናሺሕ ቀቲሎም ከብቲ ዘሚቶም ብዓዲ ሹማ ኣቢሎም ክሓልፉ እንከሎው። ዓዲ ሹማ ከኣ ከብቲ መንሳዕ ተዘሚተን እናረእናን እናስማዕናን ብመሬትና ንይንሕልፉን ኢሎም ዓገቶም ክሳብ መንሳዕ ዘርኽቡ እጽንሕዎም። ዓዲ ዜንን ዓሱስን ማምሆትን ዓይለትን ንመንሳዕ ክሕግዙ መጹ። መንሳዕ ምስኦት ስለ ዘርከቡ ሰይቲ ንኽይቀጣኹ ምስ ወዲ እንበልተ ውዕል እትዮም ኣብ ሩባ እግናፍ ማዕዱ ንማዕዱ ሓደሩ። ሓደ ሽሃይ ዓሻክር ወዲ እንበልተ ሰም ክሓብእ እንከሎ ሓደ በርደ መንሳዕ ርእዩዎ “ንሕና ጸምና ሓደርና እንከሎና ስ ንሱ ጸጋ እሓና ሓሊቡ ክሰቲ ኢሉ ብካኣናት ዘቕዘቖ። ዓዲ ዜን ብለይቲ ናብ ቶም ሓገዝቲ መንሳዕ ዓሌታት እናዘሩ ብዘይካ ዓዲ ሹማ ንኻልኦት ኩሎም “እጃኹም ጽባሕ ጽቡቕ መዓልቲ የውዕለና” እናበሉ ኣበራትዖምም። ስሰምንታዩ ዱእ ኢኹምከ ንዓዲ ሹማ እጃኹም ዘይበልኩምዎም ኢሎም ምስ ሓተቱዎም “ዓዲ ሹማ ኩሉ ግዜ እጃኹም እዮም” እናበሉ መለሹሎም።

ካብቶም ውሩያት ጅጋኑ ዓይለት ጋናዱ ወድ ዓምርን ዓፋ ወድ ሙሳን ተኻፊሎም ነበሩ። ምድሪ ምስ ወግሐ ዓፋ ወድ ሙሳ በትሪ ወሲዱ ሰለስተ ግዜ ጡፍ በለ፡ ሓደ ካብ መንሳዕ ነዛ በትሪ ወርዊሩ ካብ ጸላኢ ሓደ ሰብእይ እንተሃረመ ክትዕወቱ ኢኹም እንተዘይኮነ ዓወት የሎን በለ። ካብሮም መስመር ጅማ ንምንታይ ንጠራጠር ሃገ ብትሕዛ ንወቅዖ ኢሉ ጉይዩ ንሓደ ሽሃይ ብትሕዛ ስፊእ ስፊእ እበሎ። ጋናዱ ወድ ዓምር ጅማ ፈሪሱ ሰሪሩ ኣብ ማእከል ጸው ኢሉ “ሰላም ይሓይሽ ከብቲ መንሳዕ ምለሱ” በሎም፡ ሓደ ካብእዮም ሸናትስለ ዝወርወረሉ ክንዲ ዓምር “እና ጋናዱ ወኢሊ ንጋናዱ” በልዎም እናበለ ጨጨረ። ውግእ’ውን ተጀመረ።

ብርቱዕ ውግእ ተኻየደ። ኣብ’ቲ መጀመርታ ካብ ዓሱስ ሓገዝቲ መንሳዕ ሓደ መርዓዊ ሞተ። እዚ ንሰምሃር እጥሓሮም ዓምር ወዲዩ እናበሉ ኽኽ ብጅግንነት ተዋግኡ። ብወገን መንሳዕ፡ ክፉሉምን ክብሮምን ዱቂ መስመር ንበይኖም ዓስርተ ሾውዓተ ቀተሉ። መንሳዕ ምስ ሓገዝቶም ጅማ ተዓወቱ። ከብቲ ሽኽ ኩለን ተመልሰ። እቲ ውሩይ ጅግና በዓል

ዓይለት ዓፋ ወዲ መስ ዋሳ ሓዱ ሽኺ ንይቀተለን። እንታይ ኮይንካ እንተበለ
ዎ፡ጽገም ዱቂ መስመር ክምልከት ጊዜ ሓሊፉ ኢሉ መለሸ። መንሳዕ ንሓ
ገዝቶም ገለ ከይሃቡ ተሰናቢቶምዎም ክኸዱ እንከሎው፡ሓገዝናዮምሲ
ገለ ከብቲ ከይሃቡና ምኽንያቶም እንታይ ማለት ኢዩ ብዝብል ተቖይሞም፡ስ
ምሃር ንመንሳዕ ክጉድኡዎም ሓሰቡ። ሓዱ ፈታዊ ንመሓመድ ሓሰማ
ነገሮም ንሱ ኸኣ ተቓሳጢፉ ንበብዓዱም ከብቲ መቐሉ ሃቦዎ። ከምዚ
ኢሎም ፍጻማ ዱሓኑ።

ዱባዓት ዝበሃሉ ህዝቢ ካብ ወጃራት መጺኦም ምስ መንሳዕ ዝሰፈሩ
ብርቱዓት ተዋጋእቲ ስለ ዝነበሩ ንመንሳዕ ሓይሊ ኮኑዎ። ኣብ ከተማ ከረን
እትርከብ ዕርዲ ናይ መንሳዕ መሓስስ(መሓለዊት) ከብቲ ነበረት።ጓሶትን
ብኣ ከይኖም ጸሳኢ ብባርካ፡ሓልሓል ስሕል መጺኡ ነተን ኣብ ጉልጉል
መጋርሕ ዝጓሰያ ከብቲ ከይዘምት ይሕልዉ ነበሩ። ዋና ከተማ መንሳዕ ገድ
ም ምህሩ ነበረት። ሓዱ ምሸት ከብቲ ስለ ዝዱንጉያ ከንቲባ ከልብ ሹመኛ
መንሳዕ ሃለዋተን ንኽፈልጥ ፈረሱ ስሪሩ ንበርኽ ገጹ ወጸ። ጸለማት ስለ
ዝነበረ ጓሶት ዱብዓት ጸላኢ መሲሉዎም፡ኣዝገቦም ጸኒሖም ብኹናት
ወግኦዎ'ሞ "ዱስክበት" ኢሉ ብሓውቱ ዘሚሩ ወደቐ። መን ጻኽበት!
ጠፋእና! ኢሎም ሰንበዱ። ሬሳኡ ኣብ ፈረሱ ሰቒሎም ብሕቡእ ዓዱ
ኣእተዮምዎ ሃዲሙ።

ብድሕሪኡ፡ከይፈለጥና ብጌጋ ቀቲልናዮ ኢሎም ለኣኹ። መንዱር
ወዲ ከልብ ሓያል ነበረ፡ነዚ ምኽንያት'ዚ ነጺጉ ክሳብ ሽሰ ኣብ መንሳ
ዕ ተራእዩ ዘይፈልጥ ጭካኔ ፈጸመ። ኩሎም ኣብ ዓዱ ዝጸንሑ ዱቂ-
ተባዕትዮ ዱብዓት ክቕተሉ ኣዘዘ፡ከምኡ ኸኣ ኮነ። ኻልተ ማናቱ ንኽ
ቕተሉ ካብ ኣዲኦም ክወስዱዎም ከሎዉ መስመር ሓዉ መንዱር
ስለ ዝረኣዮም ኣሕዲጉ ክሳብ ሰሳም ዝኽውን ሕብእዮም ኢሉ ንሰብ
ይቱ ሃባ። ኣዱ ማናቱ ዱቃምስተመልስኡ "መስመር ምስማር ምዱር ግ
ባእ" እናበለት መረቐቶ።

ዱብዓት ዝበዝሑ ንባርካን ሳሕልን ፋሕ በሉ። ብድሕሪኡ'ም
መንሳዕ ተገዲዑ፡ነቲ ለፈሕ መሬቶም ብምልኡ ንምሓዝ ውን ብህ
ንኺ ውሑድ ቁጽሮም ሸገሮም። ስለ'ዚ ኸኣ ምስራቕ ናብ ዓንሰባ
ጥራይ ሊዘም ተቐመጡ።በቲ ገዜ'ቲ ሰንሒት ካብ ከበሳ ነቒሎም ን
ባርካ ገጾም እናተጓዕዙ እንከለዉ ፈረሰኛ ወተሃደር በኒ ዓምር ስለዝ
ዓገቶም ንምስራቕ ተመሊሶም ነቲ መንሳዕ ዝገደፉዎ መሬት ግ
ርካን መጋርሕን ሓዙ።

ዱቂ ከንቲባ ከልብ መስመርን መንዱርን ኣዲኦም ጓል ዓዱ ሓቦሽ
ቤት ጣውቀ ስለ ዝነበረት፡ኣኮታቶም ንኽርእዮ ንሓልሓል ከይዶም

ኣንከሎው ቤት ጣውላ ነብቲ ዓዲ ህብቱ (መንሳዕ) ካብ ንዕባባ ዘመጹዎ
ን።ንሶም ኢዮም ንዝመጸምወን ብማለት ድማ መንሳዕ ንመንደርን
መስመርን ዝሰሩዎም።ቤት ማእሰርቲ ስለ ዘይነበሮም ድማ ንናይብ
ገንዘብ ከፊሎም ኣብ ቤት ማእሰርቱ ክምዝሕዞም ገበሩ።ንከብቶም
ከኣ ተማቐሉወን።

ድሕሪ ገለ ግዜ ናይብ ንመንደርን መስመርን ካብ ቤት-ማእሰርቲ
ናጻ ፈነዎም። ጸላእቶም፡ዓዲ ከይንተው ኣንከሎው ንምቕታሎም ሓ
ሲቦም ንኸሎም መቕረብእም ጸውዑ። በቲ ሓሳብ ዝሰማምዑ ኣንተ
ኾይኖም ድሓር ሕነ ክይረድኡ ምእንቲ ምስኦም ከይዶም ቅድም ን
ሶም ክወግእዎም ሓተቱ። በዚ ድማ ተሰማምዑ፡ኣንተኾነ ግብሪት
ዝበሃል ቀረባ ዘመዶም ንገዝኡ ክይዱ ኣብ ዓዲን ሎመር ተሰኺዩ "ን
ኣ ዓይነይ ሓሚመ ኣሎኹ እሞ ምሳኻትኩም ክኸይድ ኣይክእለን ኢ
የ በቲ ሓሳብ ግን ተሰማሚዐ ኣሎኹ" በሎም። ንሳቶም ምስ ነቐሉ
ገጹ ሓደጉ ብእቋረጭ ቀዲሙ ንመንደርን መስመርን ኣብ ዱሱ-ወር
ዕ-ሱብ (ገጃገጃ) ረኺቡ ህዱሙ ክቕትልዎም ይመጹ ኣለው ኢሉዎ
ም ንዓዱ ተመልሰ።

ሓገዝ ክልምኑ ናብ ዓርከ-ርእሲ ኣቦኦም ከንቲባ ኣቡብ ሹም ዓዲ ጎን
ምን ከዱ። ብጽቡቕ ተቐበሉ ከብትን መሬትን ክህበኩም ኣንተ በሎም መን
ስ ከብትን መሬትን ውሒዱና ዓዲና ክንምለስ ዱሊና'ምበር ኣናበሉ ኮርዖም
መሊሾምሉ ከዱ።ብርሃኑ ልኢኹ ተኸታቲልካ ኣንታይ ከምዝብሉ ሰሚዕካ
ንገረኒ ኢሉ ለኣኾ። መንደር "ድሮ ኣቦና ምይቶሉ እቲ ፈታዊኡ ከንቲባ ኣቡ
ብ እውን ጠፊሙና ዲሓን" ክብል ከሎ እቲ ብርሃ ስለ ዝሰምዐ ተመሊሱ ገ
ከንቲባ ኣቡብ ነገሮ'ም ጸዊዑ ኣምለሶም። ዓበይቲ ዓድኹም መን ኢዮም
ኢሉ ምስ ሓተቶም ስምናይ ፍረተት ዓንዲትን ከልኦት ክሊተን ነገሩዎ።
እምበኣር ብሕቡእ ረኺብኩም ኸጋርኩም ኣካፍልዎም እሞ ንሳቶም
ዝበሉኹም ግበሩ ኢናበለ ኣፋነዎም። ቅድም ምሽት ናብ ገዛ ፍረተት
ከዱ ንዕኡ ረኺቦም ድማ ኣዛረቡዎ፡ንሱ ድማ ምስኡ ክምእተረኽቡ
ከየፍለጡ ምስ ሓዱ ከልኦት ንክረኽቡ መዓዱም። እቲ እውን ናብ ሓዱ
ነብሳይ ለኣኾም። ብድሕሪኡ ናብ ፍረተት ተመሊሶም ምስኡ ሓደሩ።
ካብ ገዛ ንኽይወጹ እውን እጠንቀቑም።

ንጽባሒቱ፡ዓበይቲ ዓዲ ኣብ ባይቶ ምስ ተኣከቡ ፍረተት "ሕጂ
ዱቂ ከንቲባ ከልብ መጺኦም፡ሹመት ኣይንዱልን፡ምሕረት ሂብኩም
ዓድና ክንምለስ ፍቐዱልና፡ኢናበሉ እንተዝሓትቱኹ እንታይ ምሽ
ልኩም" ኢናበለ ተወከሶም። ንቐትሎም ንቐትሎም ኢናበሉ ሩጭ
ቀጭ በሉ።እቶም ኣብ ልቦም ዝነበሮም ክልተ ዓበይቲ ግን "ሹመት

ካብ ዘይጽልዩ ንምንታይ ዝቕተሉ፡ ተማሂሮም ዓዶም ይመለሱ" እና በሉ ሓሳባቶም ገለጹ እሞ ባይቶ ብምሉኡ ኸኣ በዚ ተሰማምዐ። ኣቦታት ጸዊዑ ንምጽኣም። ኣብ ቅድሚ ባይቶ ቀሪቦም ከኣ ኹመትንከብትን እይንጽልን፡ ዓዱና ተመሊስና ሓምሊ ንልገልጸ በሊዕና ከንነብር ንፋቕዱልና እናበሉ ሓተቱ። ተፈቒዱሎም ድማ። ጸኒሖም ዓበይቲ ዓዲ ተማኺሮም ጥሪት ሓውካ ንይውረስን ብዝብል ከብቶም ገክወዛብኦም ንዓዲ ተወከሱ። ብዘይካ'ቲ ቁመና ወዲ ሓወቦኦም ብርብር ካልኦት ኩሎም ከብቶም መለሱሎም።

ነቲ ህዝቢ ብጥበብ ንፋትዮም ወገኖም ገበርዎ። ንኹሎም ዓበይቲ (ነቶም ንዓዶም ክምለሱ ዝሓገዙዎም ክይተረፉ) ኣሊሮም ኸመቶም ወሰዱ ዓዶም መርሑ። ንብቲ ግዜቲ መንጁር እዚ ዝስዕብ ገጠመ።

ዋሃ በዓልዮ ወንበንጃሃ
ጓዘ ኣሳ ትርኤ ወበድር ለሃ
ጽብሕ ምድር ገጽ ኣት ጓዳሓ
ክልኤ ለዕን ፈዘ ወገንሓ
ክልኤ ኣዝን ለተንስዩ ወሰማዓ
ክልኤ ኣዱ ለክፉ ወለዱመዓ
ክልኤ ለሽንብርብ ልሰስዓ
ክልኤ ኣግር ገሻ ወበጽሓ
ናስራ መመንሱራ ልዱዱሓ
ክልኤ ቀርበት መዓር ልዘዘሓ
ዓድ ህብቱማ ረኤና ኣብ መወቀሓ
ኣት ኣዳይና በርዱ ዘመተትሳ ኣሓ
ጸንጎባ ስኒዩምቱ ወሸለ ኣቡየ ፍሬተት
ኣት መሓበር ፈግርባ ኣት ልቡ ለበተት
ግልብ ጽንዕትቱ ወድ ዕሉም ኢኮን ሕሉጽ ንዉሒተት

ታሪኽ መንሳዕ ኣብ'ቲ ካርል ጉስታብ ዝጸሓፎ - ክልኤ መንሳዕ-ጽግም ወፋትሒ ወዓዱታት ዘርእስቱ ብ1913 ዓ.ም. ኣብ ኣስመራ ኣተሓትመ መጽሓፍ ብሰፊሑ ይርከብ።

ማርያ

ኣቐዲሙ ተመልኪቱ ከምዘሎ፡ ፍልም ማንቡን ማርያን ሓበሮም ኣብ ሃይገት ተቐመጡ። በቕሊ ማርያ ክልተ ጊዜ ጸሊቕ ንእርታ ምስ ክዱት፡ በቕለይ ካብ መሬጽቶ ንብዚ ምቕማጥ ይሕሸኒ ኢሉ

ማርያ ኣብኡ ሰፊረ። መሬት ማርያ፡ኣብ ቆላን ደጋን ዝምቀል ለምለም ሃገ
ር ኢዩ። ንሕርሻን ከብቲ ምርባሕን ይበቅዕ።

ጥንቲ፡ቤት ንወ ቀዳሕ ዝበሃሉ ህዝቢ ሰፊሮምዎ ከምዝነበሩ ይዝን
ቶ። ደቂ ዓዲ ከምዝብልዎ፡ንሳቶም ጸዕዳ ዓሌት ዝነበሩ ይመስል። ኣብ ጥ
ቓ ኢሮታ፡ደብር በዓት ዝበሃል ዓበይቲ ደንጎላታት ዝመልኡ እምባ
ይርከብ። ቤት ንወ፡ነቲ ዓበይቲ ኣኻውሕ ወቒሮም ንመራሒኦም ዝኸው
ን ቤትን ንፈረሱ መቐመጢ ገበላን ንዝስተማይ ዘውቅር ጋብላን ካልእ
ግርም ዝኾነ በብዓይነቱ ዘደንቑ ነገራትን ሰርሑ። ካብ'ቲ ኣብ ኢሮታ ዝገ
ደፍዎ ኣሰር ኣዝዮም ምዕቡላት ከምዝነበሩ ክፍለጥ ይኽእል።

ኣብ'ቲ ቦታ'ቲ ምስ በጻሕና፡ቅድም ካብ ከውሒ ተወቒሩ እተሰርሐ
ናይ ባይቶ መእከቢ ይርከብ። ብወገን ጸጋም ድማ ውሽጡ ንትኽል ዝተወ
ቕረ ከም መዕቖር ማይ ዘገልግል ዝነበረ ኣሎ። ብጊዜ ክረምቲ ካብ ደገ
ማይ መሪሑ ዘእቱ መከዓውታት ኣለዎ። ብየማን እቲ ናይ ባይቶ መእ
ከቢ ዓቢይ ከውሒ፡ቀቅድሚ'ቲ ኣፍ ደገ ናይ'ቲ ዕርዲ ኣብ ሓደ ዓቢ
ይ ደንጎላ ብመጠን ቁመት ፈረስ እተወቕረ ቤት ኣሎ፡መእሰር ፈረስ
መራሒ ነበረ ክኸውን ይበሃል። ካብኡ ቀጺሉ ሰለስተ መከላኸሊ ኳና (መ
ንደቕ) ይርከብ። ቀዳማይ ኳና ሕልፍ ኢልካ፡ኣብ ውሽጡ ሓደ ሓላው ጸጥ
ታ ደው ክብል ዝኽእል፡ንመቐመጥ ኹናት ዝኸውን ሰፈር ብየማን ንዋልታ
ክኣ ብጸጋም ዝተወቕሮ ደንጎላ ይርከብ። እዚ እቲ ሓላዊ ደው ዝብለሉ ና
ይ ጸጥታ መቖጻጸሪ ቦታ ነበረ ይብሉ። ካብ'ዚ ቦታ'ዚ ክልተ ኳናታት ሕልፍ
ኢልካ በዓቲ ወይ ሰፈር መራሒ ይርከብ። እተን ሰለስተ ኳናታት ካብ ጸ
ላኢ ንምክልኻል ብዝብል ዝተሰርሓ ኢየን፡ ጸላኢ ኣብ ዘጥቅዓሉ እዋን
ኣብ ውሽጢ ቀዳማይ ኳና ክደኖም ይከላኸሉ፡ምስ ዝደፍኡ ክኣ ኣብ
ካልኣይ ቀጺሎም'ውን ኣብ ሳልሳይ እናበሉ ይዋግኡ። እዚ ድማ ናይ ጸ
ጥታ ሽግር ከምዝነበሮም የርኢ።

ናይ መራሒ በዓቲ ብጣዕሚ ሰፊሕ ኢዩ። ኣብ ማእከል ምድሪ ቤት ሓ
ደ ዘይንቀሳቀስ ኣርባዕተ ዝእጋሩ ዓቢይ ጠረጴዛን ብኽምኡ ዓይነት እተ
ሰርሐ ኣርባዕተ ዓበይቲ መመርኰሲ ንእዳው ዘለዎ ወንበራትን (ቆጦ) ብ
ምልኡ ካብ ሓደ ዓቢይ ከውሒ እተቐርጸ ልግብጋብ ዘይብሉ ኣብኡ
ይርከብ። ኣብ'ዚ ቦታ'ዚ ክይድ ነቲ ኩሉ ኣብኡ ዝርከብ ጥበባት ብዓይነይ ተመ
ልኪተዮ ኢየ፡መዘከርታ ንኽኾነኒ ድማ ምስ'ቶም ዘሰንዩኒ ዝነበሩ ሓላውቲ ጸጥታ ብ
ሓደ ኮፍ ኢልና ተመሲሕና።

እቲ በዓቲ እቲ ክልተ ኣፍ ደገ ኣለዎ። ኣብ ወጻኢ፡ጥቓ እቲ መእከቢ ማ
ይ፡ዝተኾመረ ኣዕጽምቲ ዓሳ ይርከብ። መዓስ ከምዝተኣከበን ካበይ ከምዝመ
ጸን መን ከምዝኣከቦን ፈጺሙ ኣይፍለጥን። ኣብ ውሽጢ'ቲ ናይ መራሒ በዓ

ቲ፡ ብወገን ምዕራብ ሓዱ ጉድጓድ ኣሎ። ዱቂ ዓዲ ከምዘዘንትውዎ፡ ሓዲ
ሰብኣይ ብሉ ኣትዩ ኣብ ካልእ ዓለም በጺሑ ተመሊሱ። ንሱ ከምዘውረዮ ን
ቲ ዝረኣዮ ዓለም ካብ'ዚ ናትና ይበልጽ ይብሉ። ብዙሕ ማይ ዝርከቦ ብጣዕሚ
ጽቡቕ ለምለም ዘሎዎ ሰፊሕ ጐልጐል ኢዩ። ንዓና ዝመስሉ ህዝቢ ይነብ
ሩዎ እንተኾነ ቁጽሮም ብዙሕ ኣይመስለን። እቲ ሰብኣይ ማይ ንኽሰቲ ኣብ
ሩባ ኮፍ ኢሉ እንከሎ ጽቡቓት ኣዋልድ ማይ ክቐድሓ መጻ። ካበይ ኸ
ኢለን ሓተትኦ'ም ንሱ'ውን ካበይ ከምዝመጸ ነገረን። ንሳተን'ውን ካበይ
ም ኢነን ምስ ሓተተን፡ ንሕና ካባኹም ኣይኮንናን ፉሉይ ዓሌት ኢና፡ ሰብኡ
ትና ብኣንስትቶም ስለ ዝቐንኡ እንተረኺቡኻ ምእንቲ ከይጐድኡኻ ብቕል
ጡፉ ዓድኻ ተመለስ በልኦ። በታ ዝኸዳ መንገዱ ንዓዱ ተመሊሱ ኩ
ሉ እቲ ዝረኣዮ ንህዝቢ ነገረ ይብሉ።

ቤት ንወ፡ ካበይ ከምዝመጽኡን፡ ኣብ'ዚ ሃገር'ዚ ኣበየናይ እዋን ከም
ዝሰፈሩን፡ ኣብ መጨረሽታ ኸኣ ናበይ ከምዝኸዱን ዝገልጽ ዛንታ የልቦን
ድሕሪኦም እውን በብግዜኡ ካልኦት ህዝቢ ተተክኡ፡ መነመን ምንባሮም
ግን ኣይዝከርን። ንማርያ፡ ኣብ'ቲ ቦታ'ቲ ሰፊሮም ዝጸንሑዎም ካብ ዓሌት
በጃ ኢና ዝብሉ ማዕቀቡ ዝበሃሉ ህዝቢ ኢዮም። ሹመኛ ማዕቐቡ፡ ኣብ ባ
ይቶኡ ሰለስተ ብጽቡቕ ቅርጺ ዝተሰርሓ መናብር እምኒ ነበርኦ። ባይቶ ኣብ
ዝካየደሉ እዋን ንሱ ኣብ ማእከል ኣብ የማነ ጸጋሙ ድማ ክልተ ዓበይቲ
ዓዲ ይቕመጡ ነበሩ። ማርዩ ኣብ ኢሮታ ክቕመጥ ስለ ዝወሰነ ፉቓድ ክሓት
ት ናብ'ቲ ሹመኛ ከደ። ሹመኛ ማዕቕቡ ሓፉ ኢሉ ተቐበሎ፡ ኣብ'ታ መንበሩ ከኣ
ኣቐመጦ። ናይ መቐመጢ ፉቓድ ጥራይ ዘይኮነስ መሬትን'ውን መረቐሉ። ማ
ርያ ምስ በዝሑ፡ ንማዕቀቡን ምስኦም ንዝጸንሑ ካልኦትን ናቶም ትግረ ገይሮም
ገዝኡዎም። ግዝኣቶም'ውን በብቕሩብ እናስፋሕዎ ከዱ። ካብ ህውከት ዝረሓ
ቐ ኣብ ሰላማዊ ቦታ ይቕመጡ ስለ ዝነበሩ ድማ ናይ ጸጥታ ሽግር ብመጠ
ኑ ኣይነበሮምን። ሰፊሕ መሬት ኣብ ርእሲ ምሓዞም ቁጽሪ ህዝቦምን ግ
ራቶምን እናበዝሐ ከዱ። ናይ ባዕሎም ናጻ ምምሕዳር ድማ ነበሮም።

ረድኢ፡ ሓንቲ ጸሳም ሓንቲ ኸኣ ቀያሕ ዝመልክዐን ክልተ ኣንስቲ
ነበርኦ። ካብ ክልቲኣተን ክኣ ብዙሓት ወለዱ። ኣቦኦም ረድኢ ክመውት
እንከሎ ዱቂ እታ ቀያሕ ኣብ ዓዱ ኣይጸንሑን። ዱቂ'ታ ጸሳም ነሕዋቶ
ም ከይተጸበዩን ከይነገሩዎምን ነቦኦም ቀበሩዎ። በዚ ጉዳይ'ዚ ተባኢሶም
ከኣ ኣብ ክልተ ተመቕሉ፡ ማርያ ጸሳምን ማርያ ቀያሕን ከኣ ተባህሉ። ማር
ያ ጸሳም ኣብ ዓዶም ክተርፉ እንከለው ማርያ ቀያሕ ግን ንግዕር ጫዓ
ጐዓዙ፡ ኣብ'ቲ ቦታ'ቲ ድማ ዱቂ ዘርኡ ጸንሑዎም። ሓያላት ስለ ዝነበሩ
ድማ ንዱቂ ዘርኡ ትግረኦም ገይሮም ገዝኡዎም።

ማንሹ ሓው ናፈቕ ንኽርእዮ ካብ ሃይገት ተበገሰ። ማርዩ'ውን ሓው